

Lovforslag nr. L 161. Fremsat den 30. januar 1981 af justitsministeren

Forslag

til

Lov om anbringelse og bestyrelse af umyndiges midler m.v.

§ 1. Umyndiges midler må kun anbringes som kontant indskud i et pengeinstitut eller i aktiver, der giver fuldt betryggende sikkerhed for midlernes bevaring. Justitsministeren bestemmer, hvilke aktiver der kan godkendes til anbringelse af umyndiges midler. Justitsministeren kan bestemme, at pengebeløb under en vis størrelse kan bestyres af værgen som kontant beholdning.

Stk. 2. Midler, der tilfalder en umyndig ved arv, kan dog bevares i den form, hvori de udlægges på skiftet.

Stk. 3. På midler, som en umyndig har modtaget ved gave, finder stk. 1 kun anvendelse i det omfang, giveren ikke har bestemt andet. På arv, som ikke er tvangsarv, finder stk. 1 kun anvendelse, for så vidt arveladeren ikke ved testamente har bestemt andet.

§ 2. Justitsministeren fastsætter regler om anbringelse af myndiges båndlagte midler og andre midler, der er undergivet offentlig bestyrelse eller offentligt tilsyn.

§ 3. Umyndiges midler bestyres i en forvaltningsafdeling, der er knyttet til et pengeinstitut, og som justitsministeren har godkendt dertil.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke for

- a) beløb under en af justitsministeren fastsat grænse,
- b) gaver, der efter giverens bestemmelse ikke skal bestyres efter stk. 1,
- c) arv, som ikke er tvangsarv, og som efter arveladerens testamente ikke skal bestyres efter stk. 1,

d) midler, der er sikret ved tinglyst skifteekstrakt,

e) faste ejendomme, løsøre, fordringer på naturalydelse og lignende,

f) midler, hvis bestyrelse ikke er undergivet værgemålstilsyn.

Stk. 3. De i stk. 1 nævnte forvaltningsafdelinger bestyrer endvidere midler efter § 2 og § 25 i lov om borteblevne.

Stk. 4. Justitsministeren kan bestemme, at også andre midler under offentligt tilsyn skal bestyres efter stk. 1.

§ 4. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om forvaltningsafdelingernes bestyrelse af umyndiges midler m. v. og om tilsynet hermed, herunder om forvaltningsafdelingernes pligt til at give oplysninger om bestyrelsen.

§ 5. Loven træder i kraft den 1. oktober 1981.

Stk. 2. Lov nr. 221 af 8. juni 1966 om anbringelse af umyndiges midler m. v. ophæves.

Stk. 3. Lov nr. 219 af 8. juni 1966 om overformynderiet ophæves, jfr. dog § 6.

§ 6. De midler, der ved lovens ikrafttræden bestyres i overformynderiet, skal inden den 31. december 1983 overføres til bestyrelse i en forvaltningsafdeling.

Stk. 2. Midler, der tilfalder umyndige eller borteblevne efter den 1. oktober 1981, og som skal bestyres efter § 3, indleveres dog til bestyrelse i overformynderiet, hvis den umyndige eller borteblevne har midler i

overformynderiet, der endnu ikke er overført til bestyrelse i en forvaltningsafdeling.

Stk. 3. Nærmere regler om overførelsen og om overformynderiets fortsatte bestyrelse af midler i overgangsperioden fastsættes af justitsministeren, der om fornødent kan for-

længe fristen i stk. 1.

§ 7. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelse, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Hovedsigtet med lovforslaget er at nedlægge overformyndieret og at overføre overformyndierets bestyrelse af umyndiges midler m. v. til pengeinstitutterne. De hidtidige funktioner med hensyn til tilsyn og kontrol med bestyrelsen af umyndiges midler m. v. skal derimod fortsat udøves i offentligt regie. Samtidig foreslås en teknisk ændring af reglerne om anbringelse af umyndiges midler m. v. I et særskilt lovforslag, der fremsættes samtidig, er samlet de tekniske ændringer af den øvrige lovgivning, der er en konsekvens af en nedlæggelse af overformyndieret.

Overformyndieret udøver endvidere en centraliseret kontrol med visse kapitaler bl. a. i henhold til lensafløsningsloven af 1919 m. v. (lenskontrollen), ligesom revisionen af eksekutorboer i København i 1971 blev overført til overformyndieret. Disse funktioner forudsættes fremtidig udført centralt i justitsministeriet.

2. Den nugældende lov om overformyndieret er fra 1966. Den har sin baggrund i en betænkning (nr. 358/1964) fra et udvalg, der i 1962 af justitsministeriet fik til opgave at overveje spørgsmålet om ændring af den bestående ordning vedrørende overformyndieret, herunder at undersøge, hvilke foranstaltninger der vil kunne træffes med henblik på at forbedre overformyndierets driftsøkonomi og sætte institutionen i stand til at betale normal markedsrente af de under den bestyrede kontante midler. Men herudover skulle udvalget på grundlag af denne undersøgelse og en vurdering af overformyndierets samfundsmæssige betydning tage stilling til, om overformyndieret kunne opretholdes, eller om det ville være mere hensigtsmæssigt at ophæve overformyndieret og henlægge dets funktioner til andre myndigheder og institutioner.

Udvalget fandt, at der var væsentlige fordele ved en centraliseret bestyrelse af umyndiges midler, men at det på den anden side var muligt at

henlægge bestyrelsen af disse midler til private forvaltningsinstitutter, og at denne løsning måtte foretrækkes, hvis bevarelsen af den centraliserede bestyrelse ville koste staten væsentlig mere end overformyndierets fuldstændige nedlæggelse. Udvalgets undersøgelse heraf førte til det resultat, at det ville være økonomisk forsvarligt i hvert fald i en prøveperiode at videreføre overformyndieret i reduceret skikkelse.

På grundlag af betænkningen foreslog justitsministeriet derefter, at forvaltningen af myndiges båndlagte midler, rentenydelseskapitaler, legatmidler m. v. skulle overføres til de private pengeinstitutter, mens overformyndierets forvaltningsområde skulle begrænses til i det væsentlige at omfatte forvaltningen af og tilsynet med umyndiges midler. Overformyndieret skulle samtidig fremover forrent kontantindeståender på samme måde som banker og sparekasser. Endelig foreslog man, at overformyndieret fra at være en selvejende institution fremover skulle være en almindelig statsinstitution under justitsministeriet.

Under forslagens behandling i folketinget blev der indsat en revisionsbestemmelse i forslaget, jfr. retsudvalgets betænkning i Folketingstidende 1965-66, tillæg B, sp. 991. Dette må ses på baggrund af den af flere ordførere udtrykte sympati for tanken om helt at nedlægge overformyndieret og overføre forvaltningen også af umyndiges midler m. v. til de private pengeinstitutter. Gennem revisionsbestemmelsen ville man sikre sig, at dette spørgsmål påny kunne vurderes på baggrund af oplysninger om de økonomiske konsekvenser af den ved loven foretagne ændring af overformyndierets virksomhed. Med den anførte ændring vedtog folketinget derefter lovforslaget, der som lov nr. 219 af 8. juni 1966 trådte i kraft den 1. oktober 1966. Samtidig trådte bl. a. en ny lov om anbringelse af umyndiges midler m. v., lov nr. 221 af 8. juni 1966, i kraft.

3. I erkendelse af, at det næppe ville være muligt eller hensigtsmæssigt at tage en mere definitiv stilling til den fremtidige placering af de opgaver, som varetages af overformyndieret, førend de igangværende overvejelser, i første række om statsamternes fremtid, var afklaret – hvilket var af betydning for den fremtidige tilrettelæggelse af administrationen af en række opgaver i henhold til myndigheds- og ægteskabslovgivningen – blev tidspunktet for revisionen af overformyndieriloven udsat 3 gange, senest til folketingsåret 1980–81. Der henvises herved til Folketingstidende 1974–75 (2. samling), sp. 651, 1956, 2943 og 3258; tillæg A, sp. 1551; tillæg B, sp. 215; lov nr. 145 af 24. april 1975 – Folketingstidende 1976–77 (2. samling), sp. 1809, 3414, 5001 og 5117; tillæg A, sp. 4449; tillæg B, sp. 599; lov nr. 301 af 8. juni 1977 – Folketingstidende 1978–79, sp. 5660, 7191, 10724 og 11004; tillæg A, sp. 2739; tillæg B, sp. 997; lov nr. 204 af 23. maj 1979.

I forbindelse med de nævnte folketingsbehandlinger viste det sig at være den overvejende opfattelse, at overformyndieret burde nedlægges og opgaverne varetages andetsteds.

4. Den 7. maj 1980 (Folketingstidende 1979–80 (2. samling), sp. 8773 ff) afgav indenrigsministeren til folketinget en redegørelse vedrørende statsamterne. I redegørelsen gav indenrigsministeren på regeringens vegne udtryk for den opfattelse, at statsamterne bør bevares altovervejende i deres nuværende skikkelse og med de opgaver, som lovgivningen har henlagt til dem, og som med visse tilpasninger fortsat bør løses som statsopgaver. Det fremgår af redegørelsen, at regeringens principbeslutning bl. a. indebærer, at den nuværende ordning med hensyn til behandlingen af ægteskabssager bør bevares. Det understreges samtidig, at regeringens beslutning ikke indebærer, at de nuværende kompetenceforhold mellem ministerierne og statsamterne ikke kan justeres, dersom det skønnes hensigtsmæssigt.

Under den efterfølgende debat om redegørelsen (sp. 9472 ff) var der overvejende tilslutning til regeringens principbeslutning og ministerens redegørelse herfor.

5. Justitsministeriet finder, at der nu foreligger det fornødne grundlag for en definitiv stillingtagen til den fremtidige placering af de opgaver, der i henhold til den nugældende lovgivning varetages af overformyndieret. Det drejer sig om bestyrelsen af umyndiges midler, bortblevnes midler, om lenskontrollen og (siden 1971) om revisionen af værge-

målsregnskaber fra hele landet samt om eksekutorborevisionen i København.

6. Overformyndierets opgaver med hensyn til umyndiges midler m. v. omfatter dels en teknisk penge- og aktivforvaltning, dels forskellige tilsyns- og kontrolfunktioner.

a) *Overformyndierets tekniske penge- og aktivforvaltning* omfatter ved udgangen af 1980 et samlet beløb på godt 1 mia. kr. (heraf ca. 270 mill. kr. i kontantindeståender) fordelt på ca. 17.000 konti.

At forvaltningen af umyndiges midler fortsat har været henlagt direkte til det offentlige har utvivlsomt en historisk baggrund. Endnu i 1868, da loven om det centraliserede overformyndier blev gennemført, har man formentlig ikke haft en sådan tillid til de private pengeinstitutters soliditet, at man har ment det forsvarligt at anbringe umyndiges midler i disse. Siden da er tilliden til banker og sparekasser imidlertid blevet væsentligt styrket. Dette skyldes ikke mindst, at der i lovgivningen er gennemført sådanne kontrolforanstaltninger over for pengeinstitutterne, at der i dag næppe ud fra sikkerhedsmæssige hensyn alene kan rejses afgørende indvendinger mod en lovændring, der gør det muligt at anbringe umyndiges midler i sparekasser og banker.

I forbindelse med udvalgsarbejdet forud for den nugældende overformyndierlov overvejede man da også som tidligere omtalt, hvorvidt man skulle tage skridt til en sådan udlægning, ikke blot for myndiges båndlagte midler, men også for midler tilhørende umyndige. Det anføres således i betænkningen side 43: »Såfremt man i dag skulle organisere forvaltningen af umyndiges midler på bar bund og uden historiske forudsætninger, er det sandsynligt, at man efter den stedfundne udvikling af bank- og sparekassevæsenet ikke ville foreslå oprettelsen af et overformyndier. En ordning, hvorefter bestyrelsen af disse midler blev henlagt til banker og sparekasser, kunne blive økonomisk betryggende og formentlig også tilrettelægges således, at den kunne fungere og muliggøre den fornødne kontrol fra det offentliges side.« Man veg imidlertid tilbage herfor, idet man fandt, at den allerede eksisterende centraliserede bestyrelse i overformyndieret kunne give den bedst mulige sikkerhed for at undgå misligheder fra værgernes side og fejl ved forvaltningen af de umyndiges midler i det hele, ligesom man henviste til, at denne ordning i hvert fald i nogle henseender tillige kunne give den enkleste administration.

Under folketingsbehandlingerne såvel i forbindelse med den nugældende lov som i forbindelse

med udskydelsen af lovens revision har det gentagne gange været drøftet eventuelt at overlade bestyrelsen af umyndiges midler m. v. til pengeinstitutterne i forbindelse med en nedlæggelse af overformynderiet. På baggrund af drøftelserne i folketinget og efter ønske fra retsudvalget indhentede justitsministeriet i sommeren 1977 en udtalelse fra Den danske Bankforening, Danmarks Sparekasseforening og fra tilsynet med banker og sparekasser vedrørende spørgsmålet om overførelse af forvaltningen af umyndiges midler til private pengeinstitutter. Begge foreninger gav i høringssvar udtryk for den opfattelse, at bestyrelsen af umyndiges midler uden særlige problemer ville kunne overtages af de private pengeinstitutter. Tilsynet med banker og sparekasser gav i sit høringssvar udtryk for, at pengeinstitutternes hidtidige forvaltning af de båndlagte midler ikke havde givet anledning til problemer. De nævnte udtalelser er oversendt til retsudvalget.

I betragtning af den udvikling, der har fundet sted med hensyn til pengeinstitutternes virksomhed, og under indtryk af den holdning, der fra politisk side er kommet til udtryk i forbindelse med de hidtidige forhandlinger i folketinget, samt når henses til de positive udtalelser, der foreligger fra pengeinstitutterne og fra tilsynet med banker og sparekasser, finder justitsministeriet, at den bestyrelse af umyndiges midler m. v., der hidtil har været varetaget af overformynderiet, bør overføres til pengeinstitutterne.

b) I forbindelse med overvejelserne om at overføre bestyrelsen af umyndiges midler m. v. til pengeinstitutterne har justitsministeriet vurderet spørgsmålet om den nærmere placering af midlerne under hensyntagen til, at bestyrelsen skal ske på den sikrest mulige måde.

Det fremgår af de nævnte høringssvar, at kredsen af pengeinstitutter, der kan komme i betragtning, bør begrænses til de i henhold til arvelovens § 61 af justitsministeriet *godkendte forvaltningsafdelinger*. Det drejer sig for tiden om 13 forvaltningsafdelinger fordelt over hele landet.

En udlægning af kapitalforvaltningen til private pengeinstitutter indebærer i forhold til den nugældende ordning en adskillelse af pengeforvaltningen og tilsyns- og kontrolfunktionerne. Der er på en række områder snæver sammenhæng mellem disse to funktioner. Den omstændighed, at pengeforvaltningen og tilsynsfunktionerne i fremtiden varetages af henholdsvis private pengeinstitutter og af en offentlig myndighed, indebærer, at de oplysninger, der er af betydning for den materielle administration, i fremtiden ikke i samme omfang som i dag vil

være umiddelbart til rådighed for den tilsynsførende myndighed. Det vil derfor være nødvendigt at tilrettelægge det offentlige tilsynsfunktioner vedrørende pengeinstitutternes løbende administration af midlerne enklest muligt samtidig med, at visse af opgaverne overlades til de forvaltende pengeinstitutter. Dette vil stille ret betydelige krav til de i betragtning kommende pengeinstitutter, både i henseende til kapacitet og – ikke mindst – til ekspertise.

Justitsministeriet har i forbindelse med udarbejdelsen af lovforslaget haft kontakt med Den danske Bankforening og med Danmarks Sparekasseforening.

Man har herunder fra pengeinstitutternes side fastholdt, at en sikkerhedsmæssig forsvarlig bestyrelse og stillingtagen til de undertiden komplicerede juridiske problemer, der vil kunne opstå med hensyn til bestyrelsen af umyndiges midler, forudsætter et vist administrativt apparat, herunder ikke mindst en vis ekspertise. Disse forudsætninger er i særlig grad til stede for så vidt angår de godkendte forvaltningsafdelinger, der allerede i kraft af deres bestyrelse af båndlagte midler udfører lignende opgaver.

På denne baggrund er det justitsministeriets opfattelse, at det såvel af hensyn til en forsvarlig bestyrelse af umyndiges midler som af hensyn til mulighederne for at opnå en rimelig og smidig tilrettelæggelse af det offentlige tilsynsfunktioner vil være nødvendigt at begrænse kredsen af pengeinstitutter, der skal kunne bestyre umyndiges midler, til de godkendte forvaltningsafdelinger, som i forvejen bestyrer myndiges båndlagte midler, jfr. lovforslagets § 3.

7. Hvad angår overvejelserne om placeringen af *overformynderiets tilsyns- og kontrolfunktioner* finder justitsministeriet, at disse fortsat bør varetages af det offentlige. Samtidig har justitsministeriet været opmærksom på, at såvel overformynderiet som overøvrigheden (statsamtterne), skifteretterne og justitsministeriet har forskellige tilsynsfunktioner, og at reglerne om disse af tildels historiske grunde er noget komplicerede, uden at dette dog hidtil har givet anledning til væsentlige praktiske problemer.

Ved en nedlæggelse af overformynderiet må det anses for hensigtsmæssigt at foretage en forenkling, således at tilsyns- og kontrolfunktionerne vedrørende et værgemål samles hos én myndighed. Det må i denne forbindelse nævnes, at det som følge af udlægningen af aktivforvaltningen vil være nødvendigt at fastsætte nærmere regler om det

offentliges tilsyn med pengeinstitutternes bestyrelse af umyndiges midler. Sådanne regler findes ikke i dag, fordi overformyndieret som følge af, at den økonomiske administration og den materielle forvaltning sker i samme institution, automatisk påser overholdelsen af de regler i myndighedslovgivningen, som begrænser værgens dispositionsadgang over den umyndiges midler.

De tilsyns- og kontrolfunktioner, der i dag udføres af overformyndieret, vedrører godkendelse af ændringer i sikkerhed m. v. for bestyrede værdipapirer (særligt pantebreve) og revision af værgens regnskab over forbruget af den umyndiges indtægter i eller uden for overformyndieret. Man behandler her årligt ca. 7-800 godkendelsessager og ca. 4.200 værgemålsregnskaber. Ved udlægningen af aktivforvaltningen til pengeinstitutterne vil disse kunne overtage visse af overformyndierets opgaver vedrørende værdipapirer. Endvidere vil den gældende beløbsgrænse for aflæggelse af værgemålsregnskab blive justeret. Det fremtidige antal »overformyndierisager« kan herefter anslås til 3-400 godkendelsessager og ca. 3.200 sager om værgemålsregnskaber, eller i alt lidt over 3.500 sager årlig.

Overøvrighedens (statsamternes) nuværende tilsyns- og kontrolfunktioner inden for området omfatter i det væsentlige sager om godkendelse af udbetaling af beløb af den umyndiges kapital og godkendelse af udenretlige forlig, som værgen indgår på den umyndiges vegne, især i erstatningssager. Statsamterne har endvidere på visse områder samme kompetence som overformyndieret til at træffe afgørelse i sager om umyndiges midler i det omfang, disse midler gyldigt er holdt uden for overformyndierets bestyrelse. Det årlige sagsantal i statsamterne vedrørende umyndige er i bilag 2 til indenrigsministerens redegørelse fra maj 1980 om statsamterne for perioden 1977-78 opgjort til ca. 2.200 sager svarende til et fald på 18 pct. i forhold til den tidligere undersøgelse fra 1973-74, der er refereret i betænkning 731/1975 om den statslige administration på amtsplanet.

Bestræbelserne på i forbindelse med nedlæggelsen af overformyndieret og udlægningen af kapitalforvaltningen til pengeinstitutterne at opnå en modernisering og forenkling af kompetenceforholdene inden for umyndighedsområdet taler for at samle den meget beskedne sagsportefølje, der i dag er fordelt på de 14 statsamter og overpræsiediet, hos én myndighed. Denne myndighed skal tillige videreføre de tilsyns- og kontrolfunktioner, der hidtil har ligget i overformyndieret.

Justitsministeriet er derfor nået til det resultat, at samtlige tilsyns- og kontrolfunktioner inden for umyndighedsområdet bør samles i en central instans. Dette indebærer, at værger, skifteretter, advokater, eksekutorer, forsikringsselskaber, pengeinstitutter m. fl. altid skal rette henvendelse til samme myndighed, uanset hvor i landet den umyndige bor. Det gælder både ved spørgsmål i forbindelse med indlevering af midler til bestyrelse og ved spørgsmål, der opstår under bestyrelsesforløbet. Den centrale instans vil altid have kendskab til eventuelle tidligere sager vedrørende den enkelte umyndige, selv om den umyndige skifter bopæl. En centraliseret administration vil desuden give bedre mulighed for en ensartet sagsbehandling og en befæstelse af sagkundskaben på området. Ved at tilrettelægge tilsynet centralt vil det fremdeles gennem det eksisterende EDB-system i overformyndieret være muligt at foretage en samlet registrering af de umyndige og af forvaltningsstederne. Disse umiddelbart tilgængelige identifikationsoplysninger vil, udover at give mulighed for at besvare henvendelser fra omverdenen, være egnede til at danne udgangspunkt for et samlet tilsyn med pengeinstitutternes bestyrelse af umyndiges midler. Den EDB-mæssige registrering af forvaltningsstederne og det centraliserede tilsyn giver desuden mulighed for at tilrettelægge tilsynet med pengeinstitutterne som en stikprøvevis kontrol ud fra de samlede erfaringer om karakteren og kvaliteten af det enkelte pengeinstituts bestyrelse. Justitsministeriet har endelig lagt vægt på, at der er økonomiske fordele forbundet med denne løsning, jfr. nedenfor pkt. 10.

Justitsministeriets overvejelser har også omfattet den mulighed at henlægge de omhandlede tilsyns- og kontrolfunktioner til statsamterne med rekurs til justitsministeriet. Justitsministeriet har dog fundet, at de ovenfor anførte grunde fører til, at en central løsning bør foretrækkes.

8. Justitsministeriet har i forbindelse med de tidligere behandlinger af spørgsmålet om udskydelse af revisionen af overformyndieriloven redegjort for sine planer om at henlægge behandlingen af en række konkrete sager navnlig inden for myndigheds- og ægteskabslovgivningen til en ny institution under justitsministeriet. Hensigten med dette direktorat skulle være, at departementet på linje med de synspunkter, der er fremlagt i betænkningen fra administrationsudvalget af 1960 (nr. 301/1962) og i den senere redegørelse fra arbejdsgruppen vedrørende centraladministrationens organisation (nr. 629/1971), i højere grad skal kunne kon-

centrere sig om generel planlægning og lovgivning. Planerne om oprettelse af et direktorat har imidlertid været sat i bero, da spørgsmålene om en afgrænsning af direktoratets sagsområde og dets nærmere organisation bl. a. måtte afhænge af resultatet af overvejelserne i ægteskabsudvalget vedrørende behandlingen af ægteskabsager samt af udfaldet af overvejelserne om statsamternes fremtid.

Efter at det nu er afklaret, at behandlingen af ægteskabsager også fremover skal foregå i statsamterne med rekurs til justitsministeriet, agter justitsministeriet at genoptage overvejelserne om oprettelse af et direktorat. Det vil i denne forbindelse blive overvejet i medfør af lovforslagets § 4 at træffe bestemmelse om, at statsamternes og overformynderiets tilsynsopgaver med bestyrelsen af umyndiges midler m. v. henlægges til dette direktorat. Det samme gælder overformynderiets tilbageværende opgaver, dvs. lenskontrollen og eksekutorborevisionen i København.

Spørgsmålet om, i hvilket omfang en eventuel kommende leder af et sådant direktorat i sit embede skal stå umiddelbart under justitsministeren, forudsættes fastlagt ved en skrivelse fra justitsministeren til direktøren.

9. Samtidig med de ovenfor beskrevne ændringer i reglerne om overformynderi foreslår justitsministeriet, at lov nr. 221 af 8. juni 1966 om anbringelse af umyndiges midler m. v. ophæves og erstattes af den i lovforslagets § 1 foreslåede bemyndigelsesbestemmelse for justitsministeren til at bestemme, hvilke aktiver der kan godkendes til anbringelse af umyndiges midler m. v. En tilsvarende bemyndigelse har justitsministeren allerede i henhold til lovens § 6 for så vidt angår myndiges båndlagte midler og andre midler, der er undergivet offentlig bestyrelse eller offentligt tilsyn, jfr. herved lovforslagets § 2.

Der er ikke med den foreslåede ændring tilsigtet nogen ændring af principperne for anbringelse af umyndiges midler, hvilket er søgt klargjort ved den foreslåede formulering af forslaget til § 1, stk. 1, hvorefter et aktiv fortsat kun vil kunne godkendes som genstand for investering af umyndiges midler, dersom aktivet giver fuldt betryggende sikkerhed for midlernes bevaring. Ændringen har derimod til formål at åbne mulighed for, at kredsen af aktiver, hvori umyndiges midler kan placeres, på hurtigere og smidigere måde end gennem en lovændring løbende vil kunne tilpasses udviklingen på kapitalmarkedet. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne nedenfor til § 1 og § 2.

10. Lovforslagets økonomiske konsekvenser.

a. De økonomiske konsekvenser ved nedlæggelse af overformynderi.

I overformynderi er ansat ca. 46 medarbejdere (omregnet til heltidsansatte). Af disse er ca. 39 beskæftiget med bestyrelsen af umyndiges midler m. v., medens ca. 5 er ansat i eksekutorborevisionen og 2 i lenskontrollen. De egentlige tilsynsfunktioner vedrørende umyndiges midler varetages af ca. 10 medarbejdere, medens ca. 24 er beskæftiget med penge- og aktivforvaltning og ca. 5 med forskellige generelle opgaver (journalførsel, skrivestue m. v.).

Ved fortsat at tilrettelægge tilsynsfunktionerne i centralt regie vil tilsynet og kontrollen med bestyrelsen af umyndiges midler kunne varetages af et antal medarbejdere svarende til dem, som i dag er beskæftiget med disse opgaver i overformynderi. Disse ca. 10 medarbejdere må endvidere antages at kunne overtage statsamternes eksisterende opgaver inden for myndighedslovgivningen, idet visse af overformynderiets eksisterende tilsynsfunktioner overtages af pengeinstitutterne i forbindelse med udlægningen af penge- og aktivforvaltningen. Det samlede antal medarbejdere til at varetage tilsynet med bestyrelsen af umyndiges midler, eksekutorborevisionen og lenskontrollen kan herefter anslås til ca. 17.

For så vidt angår statsamterne bemærkes, at den reduktion af arbejdsmængden, der er en følge af den foreslåede ordning, i det enkelte amt vil være så beskeden, at den ikke vil kunne medføre besparelse af arbejdskraft. Det har også sammenhæng med, at antallet af ægteskabsager m. v. er steget stærkt i de senere år, uden at statsamterne af den grund har fået tilført mere personale.

Udlægningen af overformynderiets penge- og aktivforvaltning til private pengeinstitutter indebærer, at de ca. 24 stillinger, som er knyttet til denne forvaltning, kan nedlægges. En eventuel sammenlægning af de familieretlige sager fra justitsministeriets departement med de resterende af overformynderiets funktioner indebærer mulighed for en rationalisering af de generelle funktioner, således at yderligere ca. 4 stillinger, eller i alt ca. 28 stillinger, kan nedlægges, hvortil kommer nedlæggelse af stillingen som overformyndere.

Nedlæggelsen af disse stillinger indebærer en årlig driftsbesparelse på ca. 3,5 mill. kr. Hertil kommer en årlig driftsbesparelse vedrørende data-behandling og kontorhold m. v. på ca. 1,5 mill. kr.

Den samlede årlige driftsbesparelse bliver således på ca. 5 mill. kr.

I forbindelse med overførelsen af pengeforvaltningen bortfalder overformynderiets indtægter på i alt ca. 4,5 mill. kr., fortrinsvis i form af afgifter af forvaltningen af de umyndiges kapitaler.

En eventuel oprettelse af et direktorat vil indebære oprettelse af en stilling som direktør og overførelse af en stilling som kontorchef og yderligere ca. 30-35 stillinger fra justitsministeriets departement. Direktoratet vil herefter omfatte ca. 50-55 stillinger. Oprettelsen af direktoratet, der eventuelt vil kunne gennemføres i 1981, vil ikke medføre øgede udgifter.

b. Merudgifter i anledning af afviklingen af overformynderiet.

Overformynderiet bestyrer ca. 17.000 konti for umyndige og borteblevne m. fl. Den samlede bestyrede kapital udgjorde pr. 1. januar 1981 godt 1 mia. kr., hvoraf de ca. 270 mill. kr. forelå som kontant indskud, medens ca. 550 mill. kr. var anbragt i obligationer og aktier og ca. 190 mill. kr. i pantebrev og andre værdipapirer.

En overførelse af midlerne til videre bestyrelse i de godkendte forvaltningsafdelinger forudsætter dels korrespondance med værgerne for umyndige kontohavere om det fremtidige forvaltningssted, dels en faktisk udlevering af midlerne, herunder overførelse af ca. 135.000 stk. obligationer og aktier og ca. 5.500 stk. pantebrev og andre værdipapirer. I forbindelse med overførelsen af midlerne til forvaltningsafdelingerne vil det være nødvendigt at gennemgå samtlige sager med henblik på at medsende det nødvendige baggrundsmateriale for det hidtidige bestyrelsesforløb i overformynderiet, herunder oplysning om grundlaget for overformynderibestyrelsen, f. eks. testamente, gavebrev, arveudlæg etc., og oplysning om tidligere og løbende sager, der har betydning for den fortsatte bestyrelse, f. eks. tilladelser fra overøvrigheden til kapitaludbetalinger.

Så længe de enkelte kapitaler endnu ikke er udgået af overformynderiets bestyrelse, skal overformynderiet fortsat varetage de funktioner, som er forbundet med bestyrelsen af umyndiges midler. Overformynderiet vil således fortsat skulle udbetale kapitalbeløb, modtage renter, udbytte m. v. vedrørende værdipapirer og anvise eller oplægge rente og udbytte i overensstemmelse med værgens anmodning. Også begæringer fra værger om reinvestering af fremkomne kontantbeløb, køb, salg og ombytning af værdipapirer vil fortsat skulle opfyl-

des. Det samme gælder den ordinære udlevering af kapitaler som følge af myndighed og død. Overformynderiet skal desuden fortsat i overgangsperioden revidere værgemålsregnskaber, løse materielle retskonflikter og i øvrigt varetage kontohaverens interesser ved aktieudvidelser, ved tvangsauktioner over fast ejendom o. lign.

Selv om overformynderiet efter lovens ikrafttræden i det væsentlige ikke modtager nye midler, vil det i den første del af afviklingsperioden ikke være muligt at frigøre personale af betydning til at forestå den ekstraordinære udlevering af kapitaler, fordi overformynderiet fortsat i en periode skal varetage de løbende daglige funktioner i samme omfang som i dag. Afviklingsperioden forudsættes således først afsluttet ved udgangen af 1983, jfr. lovforslagets § 6, stk. 1.

For at sikre at afleveringen af kapitaler kan påbegyndes i rimeligt omfang ved lovens ikrafttræden, vil det være nødvendigt midlertidigt at ansætte yderligere 4-5 medarbejdere til at deltage i den ekstraordinære kapitaludlevering, svarende til en lønudgift for 1981 på ca. 0,2 mill. kr., for 1982 på ca. 0,5 mill. kr. og for 1983 på ca. 0,5 mill. kr. Hertil kommer merudgifter på ca. 0,4 mill. kr. i 1981-82 til ændring af datasystemet samt yderligere driftsudgifter til databehandling, kontorhold m. v., som for 1981 kan anslås til ca. 0,2 mill. kr., for 1982 til ca. 0,4 mill. kr. og for 1983 til ca. 0,4 mill. kr. For så vidt angår 1983 må merudgifterne på i alt ca. 0,9 mill. kr. antages at blive modsvaret af en tilsvarende besparelse som følge af, at det formentlig ikke vil være nødvendigt at genbesætte alle stillinger, som bliver ledige i løbet af 1983. Nedlæggelsen af 29 stillinger og besparelsen på ca. 5 mill. kr. årlig vil som følge heraf først fuldt ud kunne realiseres fra finansåret 1984.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at overformynderiet efter 1966 afleverede ca. 12.000 båndlagte kapitaler og legatkapitaler. Afleveringsperiodens længde var i loven fastsat til 2½ år og var bl. a. påvirket af, at overformynderiet fortsat modtog og bestyrede umyndiges midler. Afviklingen, som blev varetaget af overformynderiets personale og af et betragteligt antal midlertidigt ansatte medarbejdere, indebar imidlertid betydelige vanskeligheder og var først afsluttet efter 5 år. Dette skyldtes ikke mindst en betydelig afgang af velkvalificerede medarbejdere under afviklingsforløbet.

Den ovenfor nævnte forventede merudgift til midlertidigt personale i forbindelse med en endelig afvikling af overformynderiet er anslået ud fra den forudsætning, at der i overgangsperioden ikke sker ekstraordinær personaleafgang af betydning.

*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser**Til § 1*

Efter den for øjeblikket gældende ordning er det ved lov fastsat, i hvilke hovedtyper af aktiver umyndiges midler kan anbringes, jfr. lov nr. 221 af 8. juni 1966 om anbringelse af umyndiges midler m. v. Lovens regler er nærmere uddybet og specificeret ved justitsministeriets bekendtgørelse nr. 330 af 16. september 1966, fastsat i henhold til lovens § 1, stk. 3, ligesom justitsministeren efter loven har en generel beføjelse til at tillade andre anbringelsesformer end de af loven anviste, når særlige omstændigheder taler derfor.

Lovforslaget indebærer en modernisering af den beskrevne ordning. Efter forslaget fastslås i selve loven alene det grundprincip, at de aktiver, hvori umyndiges midler anbringes, skal give fuldt betryggende sikkerhed for midlernes bevaring, medens det overlades til justitsministeren inden for rammerne heraf at fastsætte de nærmere typer af aktiver, hvori anbringelse kan ske. Justitsministeriet vil herved tage udgangspunkt i den gældende ordning, hvorefter anbringelse – foruden kontant – kan ske først og fremmest i særligt sikre obligati-onstyper samt i nærmere begrænset omfang i andre aktiver, især aktier og pantebreve. Der er imidlertid efter justitsministeriets erfaring et behov for løbende at kunne justere de tilladte anbringelsesformer på baggrund af fremkomsten af nye former for værdipapirer m. v. samt i lyset af samfundsudviklingen i øvrigt.

Den øvrige del af reglerne i den foreslåede § 1 svarer til de i dag gældende regler. Den i stk. 1 omtalte beløbsgrænse, som i dag er 2.000 kr., agtes forhøjet.

Ligesom efter gældende ret vil anbringelsesreglerne finde anvendelse på alle midler over beløbsgrænsen, hvor en afvigende anbringelsesform ikke kan benyttes efter reglerne i stk. 2 eller stk. 3, altså også på midler, som efter arveladers eller gavegivers bestemmelse i henhold til § 3, stk. 2, skal holdes uden for bestyrelse i en forvaltningsafdeling, men hvor bestemmelse om afvigende anbringelsesmåde ikke er truffet.

Til § 2

Bestemmelsen svarer til gældende ret, hvorefter reglerne om anbringelse af båndlagt arv og legatmidler m. v. fastsættes administrativt af justitsministeren, jfr. bekendtgørelser nr. 331 og 332 af 16. september 1966. Også på dette område består der et behov for på en hurtig og smidig måde at kunne

tilpasse anbringelsesformerne til udviklingen på kapitalmarkedet. Ved afgrænsningen af kredsen af investeringsobjekter vil det som hidtil være forudsat, at disse normalt skal kunne opfylde særlige krav til sikkerheden.

Til § 3

Kredsen af forvaltningsafdelinger, som skal godkendes til bestyrelse af umyndiges midler, forventes at blive identisk med de i henhold til arvelovens § 61 godkendte forvaltningsafdelinger, som bestyrer båndlagt tvangsarv. – Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger.

Bestemmelserne i stk. 2–4 svarer til den i dag gældende afgrænsning af de midler, som bestyres i overformyndieret. Den i stk. 2, litra a., nævnte beløbsgrænse er i dag 2.000 kr., men agtes forhøjet.

Bestemmelsen i stk. 4 tager sigte på visse specielle aktivmasser som successorfonde og familiefideikommissar, som er undergivet tilsyn af lenskontrollen, og som i et vist omfang bestyres i overformyndieret.

Til § 4

Der vil i medfør af den foreslåede bestemmelse blive fastsat de fornødne forskrifter med henblik på en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af det offentlige tilsyns- og kontrolfunktioner. Der vil blive fastsat nærmere regler om forvaltningsafdelingernes bestyrelse af umyndiges midler, herunder om de tilsynsopgaver, som kan overlades til forvaltningsafdelingerne i forbindelse med bestyrelsen af umyndiges midler. Der vil endvidere blive fastsat regler om, i hvilket omfang forvaltningsafdelingerne skal medvirke ved tilsynsmyndighedens gennemførelse af forskellige tilsynsopgaver, f. eks. revisionen af værgemålsregnskaber, og om forvaltningsafdelingernes pligt til at meddele oplysninger til tilsynsmyndigheden. Det nærmere indhold af de administrative forskrifter vil blive drøftet med pensionsinstitutterne.

Hjemmelen for justitsministeriets fastsættelse af regler om værgens beføjelser og pligter, jfr. bekendtgørelse nr. 329 af 16. september 1966, findes fortsat i myndighedslovens § 51.

Til § 5

Den foreslåede ikrafttrædelsesdato 1. oktober 1981 skyldes ønsket om inden nyordningens ikrafttræden at kunne fastsætte de nødvendige administrative forskrifter.

Om baggrunden for ophævelsen af loven om anbringelse af umyndiges midler m. v. henvises til bemærkningerne til § 1.

Til § 6

Justitsministeriet forudsætter, at overførelsen af aktiver fra overformynderiet til forvaltningsafdelingerne vil kunne afsluttes i løbet af perioden 1. oktober 1981 - 31. december 1983. På grund af opgavens omfattende karakter kan muligheden for forsinkelser imidlertid ikke ganske udelukkes, og den foreslåede § 6, stk. 3, indeholder derfor en hjemmel for justitsministeren til om fornødent at forlænge fristen. En tilsvarende hjemmel indsattes i sin tid i overformynderilovens § 8, stk. 2, da det i 1966 vedtoges at overføre de båndlagte kapitaler m. v. fra bestyrelse i overformynderiet til forvaltningsafdelingerne.

Bestemmelsen i stk. 2 må ses på baggrund af det ønskelige i, at midler tilhørende samme umyndige person bestyres samlet.

Til § 7

På Færøerne er bestemmelser om »stedligt overformynderi« et særanliggende. Det antages, at udtrykket også omfatter spørgsmålet om, i hvilke aktiver umyndiges og andre under offentlig bestyrelse eller offentligt tilsyn stående midler kan anbringes.

Med hensyn til bestyrelsen og anbringelsen af umyndiges midler i Grønland fandtes reglerne indtil 1959 i anordning nr. 212 af 26. juli 1926 om retsplejen på Grønland. Anordningens § 8 indeholdt bl. a. den regel, at umyndiges kontante midler skulle indsættes i den grønlandske sparekasse. Ved anordning nr. 63 af 6. marts 1959, hvorved myndighedsloven blev sat i kraft i Vestgrønland, blev § 8 i anordningen af 26. juli 1926 ophævet. Det var dog forudsat, at umyndiges kontante midler stadig skulle indsættes i den grønlandske sparekasse. Dette er stadig retstilstanden i Grønland på dette område, da lov om anbringelse af umyndiges midler m. v. endnu ikke er sat i kraft. Lov om overformynderiet gælder ikke for Grønland.